

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Penzijní systém v ČR a jeho reforma

Pension system in the Czech Republic and its reform

Barbora Tůmová

Plzeň 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Penzijní systém v ČR a jeho reforma“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne

.....

Barbora Tůmová

Poděkování:

Za odborné vedení a spoustu cenných rad a informací při vypracování mé bakalářské práce bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce panu Ing. Mgr. Milanovi Svobodovi.

Obsah

Úvod.....	7
1 Penzijní systémy	8
1.2 Dělení podle provozovatele.....	8
1.3 Dělení podle způsobu financování	8
1.4 Dělení na dávkově definované a příspěvkově definované systémy.....	9
1.5 Dělení na dobrovolné a povinné systémy	10
1.6 Dělení na EET systém a TEE systém.....	10
1.7 Penzijní systém České republiky	10
2 První pilíř českého penzijního systému	11
2.1 Sociální zabezpečení	11
2.1.1 Sociální zabezpečení v minulosti	11
2.1.2 Charakteristika dle zákona	13
2.1.3 Poplatníci.....	13
2.1.4 Sazby pojistného platné pro rok 2012	13
2.1.5 Vývoj sazeb pojistného na sociální zabezpečení.....	14
2.2 Důchodové pojištění.....	15
2.2.1 Vývoj důchodového pojištění.....	15
2.2.2 Charakteristika dle zákona	20
2.3 Starobní důchod	21
2.3.1 Charakteristika dle zákona	21
2.3.2 Důchodový věk.....	21
2.3.3 Potřebná doba pojištění	24
2.3.4 Výše starobního důchodu	25
2.3.5 Souběh výplaty starobního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti.....	26
3 Stav penzijního systému České republiky	27
3.1 Zvláštní účet důchodového pojištění.....	27
3.1.1 Období 1996-2003.....	28
3.1.2 Období 2003-2007	29
3.2 Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu	30
3.2.1 Období 2008-2011	30
3.3 Vlivy působící na důchodový systém	32

3.3.1	Struktura obyvatelstva	32
3.3.2	Naděje dožití.....	34
4	Důchodová reforma	37
4.1	Popis změny	37
4.1.1	Placení pojistného do II. pilíře.....	37
4.1.2	Účastníci II. pilíře	38
4.1.3	Penzijní společnost a fondy	38
4.2	Zhodnocení důchodové reformy	40
4.2.1	Chybějící prostředky v I. pilíři	40
4.2.2	II. pilíř výhodný pouze pro osoby s vyšším příjmem.....	42
4.2.3	Investování fondů	44
4.2.4	Finanční skupiny	44
4.3	Alternativy změny v důchodovém systému	45
4.3.1	Zvýšení důchodového věku.....	45
4.3.2	Zdanění příjmů pracujícím důchodcům v plné výši.....	46
	Závěr	49
	Seznam tabulek a obrázků	50
	Seznam použitých zkratk	51
	Seznam použité literatury	52

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na v dnešní době velice aktuální a diskutované téma a to je penzijní systém v České republice a nutnost jeho reformy. Cílem tedy je zjistit v jakém stavu se nachází dnešní penzijní systém, s jakými problémy se potýká a zda je připravovaná reforma vyhovující pro všechny účastníky.

V první části této práce budou obecně popsány možnosti rozdělení penzijního systému například dle toho, kdo je jeho provozovatelem, nebo jakým způsobem je financovaný a v závěru této kapitoly bude nastíněn popis penzijního systému konkrétně u nás, tedy v České republice.

V další druhé části bude definován I. pilíř českého penzijního systému. Tato kapitola bude obsahovat popis například toho, kdo se účastní tohoto pilíře, jaké platí pojistné do penzijního systému nebo naopak jaké pobírá účastník dávky z tohoto systému. Nedílnou součástí této druhé kapitoly bude i popis vývoje penzijního systému od minulosti až do současnosti.

Nejdůležitější je konkrétní stav českého penzijního systému, který se dostával od přebytků ke schodkům, zpátky k přebytkům a nakonec v současné době až k hlubokým schodkům. O vývoji tohoto systému a vlivech, které na něj působily a působí, bude pojednávat třetí kapitola této práce.

Poslední kapitolou čtvrtou bude popis důchodové reformy, kterou schválila vláda, její zhodnocení a nakonec případné alternativy, které by se mohly zavést kromě navrhované důchodové reformy, ke zlepšení stávající situace penzijního systému.

1 Penzijní systémy

Penzijní systémy můžeme dělit podle mnoha hledisek a to například podle toho kdo je jejich provozovatelem zda stát nebo soukromý sektor, dále podle způsobu financování zda se jedná o PAYG (systém založený na mezigenerační solidaritě), částečně fondový přístup, plně fondový přístup anebo zdánlivě fondový přístup. Dalším možným dělením jsou systémy příspěvkově definované nebo dávkově definované. Důležitým faktorem je i daňové prostředí, ve kterém jsou systémy provozovány. [1]

1.2 Dělení podle provozovatele

Provozování penzijního systému je ve všech zemích rozloženo mezi veřejný a soukromý sektor. Veřejným provozovatelem bývá stát a v soukromém sektoru mají odpovědnost za tento systém buďto zaměstnavatelé nebo přímo občané, tzn. jsou zavedeny individuální penzijní účty, které spravuje penzijní fond a na kterých si občasně po dobu své ekonomické aktivity spoří na své stáří. [1]

Pokud je provozovatelem stát znamená to, že vláda je zodpovědná za výběr příspěvků a výplatu důchodů. Státní penze můžeme nalézt dvojího druhu a to penze paušální anebo penze spjaté s výdělkem. Paušální penze znamená, že všichni důchodci mají nárok na pro všechny stejnou dávku bez ohledu na výši výdělku. Penze spjatá s výdělkem závisí na výši mezd v době, kdy byli již dnešní důchodci ekonomicky aktivní. [1]

1.3 Dělení podle způsobu financování

Podle způsobu financování můžeme penzijní systémy dělit do pěti základních druhů:

1. PAYG

Jedná se o systém založený na mezigenerační solidaritě a redistribuci. Ekonomicky aktivní lidé tedy platí pojistné na sociální zabezpečení, ze kterého se pak následně vyplácejí důchody a dávky pro generaci současných důchodců. Až se tito ekonomicky aktivní lidé dostanou do důchodového věku, jejich penze budou zase hrazeny generací mladší, tedy opětovně ekonomicky aktivními osobami. [1]

2. PAYG s nárazníkovým fondem

Jedná se o stejný systém jako již zmiňovaný předchozí s tím rozdílem, že v minulosti tento systém dosahoval nebo nyní dosahuje finančních přebytků, které jsou investovány

na kapitálovém trhu a přinášejí tak do systému dodatečný úrokový výnos. Tyto výnosy pak pomáhají financovat penzijní dávky. [1]

3. Plně fondový systém

Výše penze v tomto přístupu závisí pouze na příspěvcích, které si jedinec naspořil a dlouhodobé míře výnosu z aktiv penzijního fondu. U tohoto systému se tedy nespolehá na mezigenerační solidaritu. [1]

4. Částečně fondový systém

Je to jakási kombinace mezi PAYG systémem a plně fondovým systémem. Tento systém nejčastěji obsahuje dva povinné pilíře, jeden s PAYG financováním a druhý založený na plně fondovém přístupu. [1]

5. Notional funding (zdánlivě fondový přístup)

Tento přístup je kombinací výhod PAYG systému a plně fondového přístupu, avšak z hlediska skutečného toku prostředků zůstává tento přístup s PAYG financováním, z hlediska určení výše penze při odchodu do důchodu se snaží napodobit plně fondový přístup. Každý účastník tak má svůj zdánlivý individuální účet, na kterém se hromadí jím odvedené příspěvky zhodnocované v čase. Zhodnocení je závislé na hypotetické míře výnosnosti systému, která je definována jako míra růstu základu, z něhož jsou placeny příspěvky. Výše penze je tedy závislá přímo na celkových úsporách na účtu a nepřímo závislá na průměrné očekávané délce života generace nastávajících důchodců. Úspory na účtech jsou pouze hypotetické, protože vybrané příspěvky jsou použity na výplatu současných důchodců a pouze papírově jsou připisovány a zhodnocovány na individuálních účtech. [1]

1.4 Dělení na dávkově definované a příspěvkově definované systémy

Dávkově definované garantují určitou výši dávek, většinou v závislosti na počtu let, po které jedinec odváděl příspěvky do systému, výši příjmů jedince za určité období a výši tzv. aktuálního parametru, který bývá stanoven zákonem. Systém umožňuje, aby si každý občan mohl spočítat přibližnou výši své penze mnoho let před vlastním odchodem do důchodu. [1]

Příspěvkově definované systémy neposkytují účastníkům takovou míru jistoty u výše jejich budoucích penzí. Každý účastník platí příspěvkovou sazbu, ale výše jejich

budoucích penzí závisí mimo velikosti odvedených příspěvků také na míře výnosu z investování těchto úspor na kapitálovém trhu. Z hlediska financování jsou příspěvkově definované penzijní plány založeny buďto na plně fondovém přístupu, nebo na zdánlivě fondovém přístupu. [1]

1.5 Dělení na dobrovolné a povinné systémy

Účast v penzijních plánech může být všeobecně dobrovolná tak i povinná. Toto dělení se liší dle konkrétní situace státu. Ve vyspělých zemích jsou většinou penzijní schémata povinná, zatímco soukromé penzijní systémy jsou z hlediska účasti dobrovolné. V rozvíjejících se zemích a také v tranzitivních ekonomikách¹ je obecně role povinných soukromých penzijních plánů výraznější. [1]

1.6 Dělení na EET systém a TEE systém

EET systém znamená, že odváděné příspěvky i případné investiční výnosy z penzijních úspor jsou osvobozeny od daní, ale vyplácené peníze podléhají dani z příjmu. Příspěvky jsou daňově odečitatelnou položkou a investiční výnosy se v okamžiku připsání na účet nedaní, ale celá vyplácená peníze pak podléhá dani z příjmu. [1]

TEE systém znamená, že příspěvky nejsou daňově odčitatelné a platí se ze mzdy po zdanění. Investiční výnosy ani celkové vyplácené peníze už dále zdaňovány nejsou, vyplácí se tedy v čisté výši. Většina zemí využívá TEE způsob pro povinné penzijní systémy a EET způsob pro dobrovolné penzijní plány. [1]

1.7 Penzijní systém České republiky

Český penzijní systém se skládá ze dvou pilířů. Prvním pilířem, který bude blíže popsán v následující kapitole, je povinné základní důchodové pojištění, dávkově definované a průběžně financované. Důchod ze základního důchodového pojištění pobírá více než 99% obyvatel ve věku vyšším, než je věková hranice pro nárok na starobní důchod. Druhým pilířem je dobrovolné doplňkové, příspěvkově definované, kapitálově financované penzijní připojištění se státním příspěvkem. Od roku 2013 se plánuje 3 pilířový systém, který bude blíže popsán ve čtvrté kapitole této práce.[2]

¹ Tranzitivní ekonomiky jsou ekonomiky, které procházely transformačním procesem, jehož cílem byla přeměna centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní (střední a východní Evropa).

2 První pilíř českého penzijního systému

Prvním pilířem je tedy povinné důchodové pojištění. Toto pojištění je součástí sociálního zabezpečení a platí ho jak zaměstnanci ze své mzdy, tak zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné, osoby dobrovolně účastné ale i zahraniční zaměstnanci. Z pojistného na důchodové pojištění je následně vypláceno několik druhů důchodů jako například starobní důchod. Nejprve si tedy popíšeme sociální zabezpečení dále pak důchodové pojištění a nakonec starobní důchod.

2.1 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení je považováno za nejdůležitější nástroj realizace sociální politiky.

Sociální zabezpečení je: *„Soubor právních norem, institutů, institucí a vztahů, jejich účelem je předcházet možným sociálním rizikům, odstraňovat nepříznivé následky, které vzniknou jedincům v důsledku stanovených sociálních událostí, a vytvářet tak příznivé podmínky pro všestranný sociální rozvoj člověka.“* [3]

Sociální zabezpečení popisuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

2.1.1 Sociální zabezpečení v minulosti

K vývoji v oblasti sociálního zabezpečení docházelo od konce 18. století v souvislosti s průmyslovou revolucí. V tomto století bylo uzákoněno penzijní zaopatření státních a následně i jiných veřejných zaměstnanců. První obecně pojatou a povinnou úpravou zabezpečení v nemoci byl zákon č. 33/1888 o nemocenském pojištění. [4]

Ve 20. století pak bylo zavedeno jedenáct mzdových tříd, podle nichž se určovala výše nemocenského na den. V prvních letech samostatné Československé republiky bylo rozšířeno nemocenské pojištění na všechny skupiny zaměstnanců pracujících za mzdu. Pojištění však nebyli jen státní a veřejní zaměstnanci, kteří byli považováni za zabezpečené svým nárokem na plat v době nemoci. [4]

Dne 30. října 1924 byl vyhlášen zákon č. 221/1924 Sb. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Tento zákon zavedl dělnické pojištění pro případ invalidity a stáří a znamenal tak zásadní přelom v oblasti sociálního pojištění. Toto pojištění se tak týkalo všech, kteří vykonávali na území Československé republiky práce nebo služby na základě pracovního, služebního nebo učňovského poměru a

nevykonávali je příležitostně nebo jako vedlejší zaměstnání. Tento zákon byl rozčleněn do 5 částí a skládal se z 288 paragrafů. Z invalidního a starobního pojištění se poskytovaly důchody jako dávky se opětuující a dávky jednorázové. Základní byl důchod invalidní, který byl podmíněn ztrátou výdělečné schopnosti z více než dvou třetin dále pak důchod starobní. Starobní důchod náležel pojištěnci po dovršení 65. roku věku, opustil-li zaměstnání nebo klesl-li jeho výdělek alespoň na polovinu mzdy zdravého zaměstnance. Po uplynutí 150 příspěvkových týdnů (určité doby v pojištění) vznikl nárok na důchod. Další z podmínek bylo, aby pojistný případ nastal za trvání pojištění nebo alespoň v ochranné lhůtě, která činila jeden rok po zániku pojištění. [4]

Vznikla tak i Ústřední sociální pojišťovna, která spravovala invalidní a starobní pojištění a starala se o nemocenské pokladny. Tyto pokladny byly nově označeny za nemocenské pojišťovny, které začaly obhospodařovat evidenci a příjmy z invalidního a starobního pojištění a zároveň vybíraly pojistné pro invalidní, starobní a nemocenské pojištění. [4]

Minimální důchod v dělnickém pojištění činil po tříletém pojištění 1 130 korun ročně. Po 10 až 20 letech se pohyboval od 1 800 do 2 400 ročně. Nejvyššího důchodu, který činil 5 400 korun, mohl dosáhnout pojištěnec, jestliže nepřetržitě 50 let byl pojištěn v nejvyšší mzdové třídě a v každém roce alespoň 50 týdnů. [4]

System sociálního pojištění byl založen na rovnováze mezi příjmy a výdaji. Pojistné hradili zpravidla z poloviny zaměstnavatelé a z druhé poloviny zaměstnanci. Výše zmiňovaný zákon přispěl významnou měrou k posílení demokratického vývoje v Československu. [4]

V letech 1945 až 1948 nabyly platnosti zákon č. 99/1948 Sb. o národním pojištění, který zrušil všechny předchozí zákony z oblasti sociálního pojištění. Dávková soustava neměla být uzavřeným systémem, ale měla se rozvíjet, zdokonalovat a rozšiřovat na další sociální události. Národní pojištění se mělo stát obecným pro všechny občany při co nejširším rozsahu sociální události a při co nejvhodnějším způsobu zabezpečení. Sociální pojištění bylo svěřeno do přímé správy Revolučnímu odborovému hnutí až do roku 1990 a jeho provádění bylo převedeno do závodů. Představou bylo, že společné organizace mají začít přebírat některé státní funkce. [4]

Na základě zákona č. 102/1951 Sb. došlo k oddělení nemocenského a důchodového pojištění. Pro provádění důchodového zabezpečení byl v 50. letech 19. století ustanoven

Státní úřad důchodového zabezpečení, v roce 1957 došlo ke změně, kdy se pro provádění ustanovil Státní úřad sociálního zabezpečení. V roce 1968 vzniklo Ministerstvo práce a sociálních věcí, které mělo vykonávat působnost v oblasti sociálního zabezpečení, kterou do té doby zajišťoval Státní úřad sociálního zabezpečení. Po listopadu 1989 si nové společenské a ekonomické podmínky vyžádaly změny v oblasti sociálního zabezpečení. Vznikla nová soustava orgánů v oblasti sociálního zabezpečení sloučením několika orgánů a to Česká správa sociálního zabezpečení. [4]

2.1.2 Charakteristika dle zákona

Zákon č. 589 upravuje pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Toto pojistné je příjmem státního rozpočtu.

2.1.3 Poplatníci

Poplatníky pojistného jsou zaměstnanci, zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné, osoby dobrovolně účastné, zahraniční zaměstnanci. Pojistné je stanoveno procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období. [5]

2.1.4 Sazby pojistného platné pro rok 2012

1. zaměstnavatel

25% z vyměřovacího základu, z toho 2,3% na nemocenské pojištění, 21,5% na důchodové pojištění a 1,2% na státní politiku zaměstnanosti.

2. zaměstnanec

6,5% z vyměřovacího základu, které jde celé na důchodové pojištění, jelikož zaměstnanci neplatí nemocenské pojištění ani příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

3. osoby samostatně výdělečně činné

29,2% z vyměřovacího základu, z toho 2,3% na nemocenské pojištění, 28% na důchodové pojištění a 1,2% na státní politiku zaměstnanosti.

4. osoba dobrovolně účastna důchodového pojištění

28% vyměřovacího základu.

5. zahraniční zaměstnanec dobrovolně účastný nemocenského pojištění

2,3% vyměřovacího základu. [5]

2.1.5 Vývoj sazeb pojistného na sociální zabezpečení

Před rokem 1995 u OSVČ a osob dobrovolně účastných sociálního pojištění činila sazba pojistného na důchodového pojištění 27,2%, v roce 1996 tato sazba klesla na 26%, což bylo jedním z důvodů záporného salda systému důchodového pojištění. V tabulce č. 1 můžeme vidět, jaké byly sazby od roku 1996 až do roku 2003 a v další tabulce č. 2 jsou obsaženy také sazby pojistného na sociální zabezpečení jako v té předchozí ovšem pro roky 2004 až 2008. Díky opětovnému navýšení sazeb na důchodové pojištění z 26% na 28% se saldo systému důchodového pojištění v roce 2004 dostalo opět do kladných čísel.

Tab. č. 1: Sazby pojistného na sociální pojištění 1996 - 2003

	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti	Celkem
Organizace a malé organizace	19,5%	3,3%	3,2%	26%
Zaměstnanci	6,5%	1,1%	0,4%	8%
OSVČ	26%	4,4% (dobrovolně)	3,6%	29,6% resp. 34%
Osoby dobrovolně účastné	26%			26%

Zdroj: MPSV

Tab. č. 2: Sazby pojistného na sociální pojištění 2004-2008

	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti	Celkem
Organizace a malé organizace	21,5%	3,3%	1,2%	26%
Zaměstnanci	6,5%	1,1%	0,4%	8%
OSVČ	28%	4,4% (dobrovolně)	1,6%	29,6% resp. 34%
Osoby dobrovolně účastné	28%	-	-	28%

Zdroj: MPSV

Od roku 2009 se změnila sazby jak je vidět v tabulce č. 3 pouze u pojistného na nemocenské pojištění a státní politiky zaměstnanosti. Nově zaměstnanci neplatí pojistné na nemocenské pojištění a státní politiku zaměstnanosti a u osob samostatně výdělečně činných se tyto sazby snížily o několik procentních bodů a u zaměstnavatelů se pouze snížila sazba na nemocenské pojištění. Tyto změny však neměli vliv na saldo systému důchodového pojištění, jelikož se sazby na pojistné důchodového pojištění nezměnily.

Tab. č. 3: Sazby pojistného na sociální pojištění 2009-2012

	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti	Celkem
Organizace a malé organizace	21,5%	2,3%	1,2%	25%
Zaměstnanci	6,5%	-	-	6,5%
OSVČ	28%	1,4% (dobrovolně)	1,2%	29,2% resp. 30,6%
Osoby dobrovolně účastné	28%			28%

Zdroj: MPSV

2.2 Důchodové pojištění

Současný penzijní systém navazuje na systém, který vznikl do roku 1989. Postupně byly přijímány reformní kroky, které byly završeny přijetím zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění v roce 1995, s účinností od roku 1996. [6]

Od roku 1996 je základní důchodové pojištění založeno na principech:

- sociální solidarity
- průběžného financování
- systém je povinný pro všechny ekonomicky aktivní osoby
- systém je dávkově definovaný
- systém je jednotný a dynamický [6]

2.2.1 Vývoj důchodového pojištění

Převratným bodem v důchodovém pojištění bylo jeho oddělení od nemocenského pojištění. V roce 1989 vznikla nová instituce, která po Ministerstvu práce a sociálních věcí převzala působnost v oblasti provádění sociálního zabezpečení. Dalším rokem byla

odstraněna diskriminace OSVČ a byly valorizovány důchody stejně tak i v roce následujícím. V roce 1992 všichni ekonomicky aktivní získali nároky na své důchody podle jednotných podmínek. Pojistné bylo zavedeno jako zvláštní platba mimo daňový systém v roce 1993. V témže roce vláda neprojednala předložený zákon o zaměstnavatelském penzijním připojištění. Následně v dalším roce byl přijat zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Od roku 1995 byl v platnosti nový zákon o důchodovém pojištění, který obsahoval v nových ekonomických podmínkách potřebnou dynamizaci systému. Tento zákon zahájil zvyšování věkové hranice, zavedl pružnou věkovou hranici, prodloužil rozhodné období pro zápočet výdělků, zpřesnil definici invalidity, zavedl vdovecké důchody, přispěl k naplnění rovného zacházení s muži a ženami a zajistil soulad důchodového systému s pravidly Evropské Unie. V tomtéž roce byl stanoven Zvláštní účet důchodového pojištění, který je platný od roku 1996 v rámci státních finančních aktiv a umožňuje v rámci státního rozpočtu definovat bilanci systému důchodového pojištění. V roce 1997 byly zpřísněny valorizační podmínky a zápočty náhradních dob (doba, ze které se neplatí pojistné, ale zohledňuje se při stanovení nároku na výši důchodu). Dalším rokem byly připraveny dva návrhy na zvýšení pojistné sazby důchodového pojištění, zvýšení vyměřovacího základu pro OSVČ, který byl natolik nízký, že stále ovlivňoval deficit systému a nadměrně osoby v solidárním průběžně financovaném systému zvýhodňoval. Oba návrhy byly však parlamentem zamítnuty. V roce 1999 byla schválena novela zákona o penzijním připojištění. Tato novela zvyšovala bezpečnost vkladů účastníků, zvyšovala státní příspěvek, daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele, kteří platili příspěvky za zaměstnance a dále pak daňové zvýhodnění části příspěvku účastníků. Dále byl předložen v následujícím roce návrh zákona, který se týkal redukcí důchodů při předčasném odchodu do důchodu a zvýšení zvýhodnění za práci po věkové hranici bez pobírání důchodu. Byl také předložen návrh zákona o organizaci a provádění sociálního pojištění. Cílem tohoto návrhu bylo zvýšit transparentnost hospodaření s prostředky sociálního pojištění, snížit závislost hospodaření na politickém rozhodování a umožnit zlepšení kontaktu s klientem. V roce 2001 byly předloženy další návrhy zákonů, ani jeden z nich však nebyl přijat. Jednalo se o zákon o organizaci a provádění sociálního pojištění, který navrhoval vznik sociální pojišťovny, která měla zvýšit úroveň provádění sociálního pojištění, zavést databázi pojištěnců a vytvořit předpoklady pro reformní kroky. Dalším návrhem byla novela zákona o penzijním připojištění, která chtěla zvýšit

bezpečnost systému pro účastníky. Třetím návrhem byl zákon o zaměstnaneckém penzijním připojištění, který měl zavést systém fungující v řadě zemí. V roce 2003 byl přijat Zákon č. 425. Díky tomuto zákonu došlo ke změnám nejen v oblasti důchodového pojištění, ale i v oblasti pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Změny spočívaly v:

- Zvýšila se věková hranice pro nárok na starobní důchod s cílem postupného dosažení jednotné hranice 63 let pro muže a bezdětné ženy. Pro ostatní ženy měl zůstat věk nadále diferencovaný podle počtu dětí v rozmezí 59 až 62 let.
- Omezila se možnost předčasného odchodu do důchodu zrušením dočasného kráceného předčasného starobního důchodu.
- Zrušila se podmínka umožňující nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti v období dvou let po vzniku nároku na důchod pouze při nepřekročení stanovené hranice (dvojnásobek životního minima) jak pro zaměstnance tak i OSVČ.
- Rozdělila se samostatná výdělečná činnost na hlavní a vedlejší. OSVČ, které vykonávaly činnost, jako hlavní byly bez ohledu na výši dosaženého příjmu účastny důchodového pojištění. OSVČ, které vykonávaly činnost, jako vedlejší byly účastny důchodového pojištění v závislosti na výši dosahovaného příjmu. [7]

V roce 2006 došlo k těmto změnám:

- Zrušil se institut krácení částečných invalidních důchodů nebo zastavení jejich výplaty při překročení stanovené hranice příjmů z výdělečné činnosti.
- Zvýšila se procentní výměra důchodu o 2 000 Kč, a to ode dne, kdy jeho poživatel dosáhne věku 100 let. [8]

V roce 2007 byl rozšířen okruh osob účastných důchodového pojištění z titulu náhradní doby pojištění. Nově se mezi osoby účastné zařazovaly i osoby pečující o sobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby a patří do kategorie I. tedy lehká závislost. [8]

V roce 2008 došlo k následujícím změnám:

- Doba vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před

dosažením věku 55 let se, jako náhradní doba pojištění započítává v rozsahu nejvýše jednoho roku.

- Postupně se prodlužuje doba pojištění potřebná pro vznik nároku na starobní důchod z 25 let na 35 let včetně náhradních dob pojištění nebo na 30 let bez náhradních dob pojištění.
- Pokračuje se plynule v postupném zvyšování důchodového věku na 65 let u mužů a bezdětných žen nebo žen, které vychovaly jedno dítě a 62 až 64 let u žen pokud vychovaly alespoň dvě děti.
- Byla zrušena podmínka pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti, která spočívala ve sjednání pracovního vztahu nejdéle na dobu jednoho roku.
- Umožnění vládě nařízením zvýšit důchody v mimořádném termínu již při růstu cen alespoň o 5%. [8]

V roce 2011 a 2012 došlo k tzv. Malé důchodové reformě. Malou důchodovou reformou je běžně nazývaná novela zákona č. 220/2011 o důchodovém pojištění, která nabyla účinností 22. července 2011. [9]

1. Červencová změna 2011

- Průměrná mzda

Za průměrnou mzdu je považován součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Takto vypočtená částka se zaměřuje na celé koruny nahoru. Průměrná mzda však nesmí být nižší než průměrná stanovená pro bezprostředně předcházející kalendářní rok. [9]

- Valorizace důchodů

Novela stanovuje, že nedojde k poklesu důchodů. Vládě byla odejmuta valorizační povinnost, avšak princip valorizací zůstal zachován podle stávajícího vzorce. Valorizace záleží na růstu indexu spotřebitelských cen a růstu reálných mezd. Nově bude o zvyšování rozhodovat vláda dle přesně stanovených pravidel vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí. [10]

2. Zářijová změna 2011

- Nový způsob stanovení výpočtového základu

Tato malá důchodová reforma zavedla třetí redukční hranici, jejíž výše odpovídá čtyřnásobku průměrné mzdy. Změna spočívá ve změně průměrného měsíčního příjmu pojištěnce získaného za dobu pojištění od roku 1986. Znamená to, že osobám s průměrným příjmem nad 33 950 Kč se důchod zvýší o několik set až tisíc korun měsíčně, u osob s příjmem od 10 900 do 33 950 Kč se sníží o v rozmezí od 1 do 170 Kč a u příjmů pod 10 900 korun se stávající důchod nezmění. Novela se netýká již přiznaných a vyplácených důchodů před 30. září 2011. [9]

- Prodlužování důchodového věku

Rozhodné období je prodlouženo postupně až na 30 let a začíná 19. rokem věku a končí rokem bezprostředně předcházejícím roku přiznání důchodu. Do tohoto období se nezahrnují roky před kalendářním rokem 1986 a vylučuje se doba soustavné přípravy na budoucí povolání. Rovněž se zvyšuje i věk odchodu do důchodu. [9]

- Souběh nároků na starobní důchod

Poživatel invalidního důchodu může opakovaně uplatnit nárok na starobní důchod i v případě zamítnutí předchozích žádostí z důvodu vyššího invalidního důchodu. Může dojít k situaci, kdy je tento invalidní důchod snížen nebo dokonce zanikne. [9]

3. Lednová změna 2012

- Nový způsob určování základní výměry

Výše základní výměry starobního důchodu činí 9% průměrné mzdy měsíčně. Základní výměra se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru a procentní výměra na celé koruny nahoru. Vypočtená výše důchodu ke dni vzniku nároku na důchod se zaokrouhluje zvlášť. [9]

- Společné posuzování společníků a jednatelů

Účast na pojištění v případě výkonu více právních vztahů se posuzuje samostatně v každém tomto právním vztahu. Výjimkou je situace, kdy jednatel společnosti s ručením omezeným je současně společníkem téže společnosti s ručením omezeným. V takovém případě je účast na pojištění z těchto činností jen jednou. [9]

- Mezipásma záporné sazby předčasných důchodů

Na předčasný starobní důchod bude mít nárok pojištěnec, který získal potřebnou dobu pojištění a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí maximálně:

- 3 roky, pokud jeho důchodový věk je nižší než 63 let,
 - 5 let, pokud je jeho důchodový věk alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let [9]
- Zkrácení lhůty pro obnovu nároku na vdovský a vdovecký důchod o zrušení nároku na 12 měsíčních splátek vdovského nebo vdoveckého důchodu při uzavření nového sňatku. [9]

V roce 2012 u předčasných důchodů, na které vznikne nárok po 31. 12. 2011, dochází k vyššímu krácení, je-li doba předčasnosti delší než 360 dnů. U občanů, kteří budou odcházet do předčasného starobního důchodu o 1 až 2 roky, tato změna znamená výrazné snížení procentní výměry předčasného starobního důchodu. Dojde ke snížení o 0,9% výpočtového základu za období prvních 360 kalendářních dnů (do roku 2011 platilo toto krácení do 720 kalendářních dnů), o 1,2% výpočtového základu za období od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne, o 1,5% výpočtového základu za období od 721. kalendářního dne. [11]

2.2.2 Charakteristika dle zákona

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění upravuje důchodové pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele. Z pojištění se poskytují starobní, invalidní, vdovské a vdovecké, sirotčí důchody. Výše důchodu se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra se stanoví pevnou částkou a procentní výměra se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, jde-li o důchody starobní a invalidní, nebo z procentní výměry důchodu zemřelého, jde-li o důchody vdovské, vdovecké a sirotčí. [12]

Při konstrukci výpočtu důchodu zohledňujeme následující prvky:

- rozhodné období, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu
- vyměřovací základy

- všeobecné vyměřovací základy
- přepočítací koeficient pro úpravu naposledy stanoveného všeobecného vyměřovacího základu
- koeficienty nárůstu všeobecných vyměřovacích základů
- osobní vyměřovací základ
- výpočtový základ [6]

2.3 Starobní důchod

Podmínky nároku na starobní důchod a jeho výši upravuje zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

2.3.1 Charakteristika dle zákona

Nárok na starobní důchod má pojištěnec, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl důchodového věku, popřípadě věku od něho odvozeného nebo věku 65 let. [13]

2.3.2 Důchodový věk

Důchodový věk podle §32 zákona o důchodovém pojištění činí:

1. u pojištěnců narozených do roku 1936

Důchodový věk u mužů činí 60 let.

Důchodový věk u žen činí:

- 53 let, pokud vychovaly alespoň 5 dětí
- 54 let, pokud vychovaly alespoň 3 nebo 4 děti
- 55 let, pokud vychovaly alespoň 2 děti
- 56 let, pokud vychovaly alespoň 1 dítě
- 57 let [12]

2. u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977 [13]

Tab. č. 4: Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	Mužů	Žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	64r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64+2m	64+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m
1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63r+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r

Zdroj: ČSSZ

3. u pojištěnců narozených po roce 1977

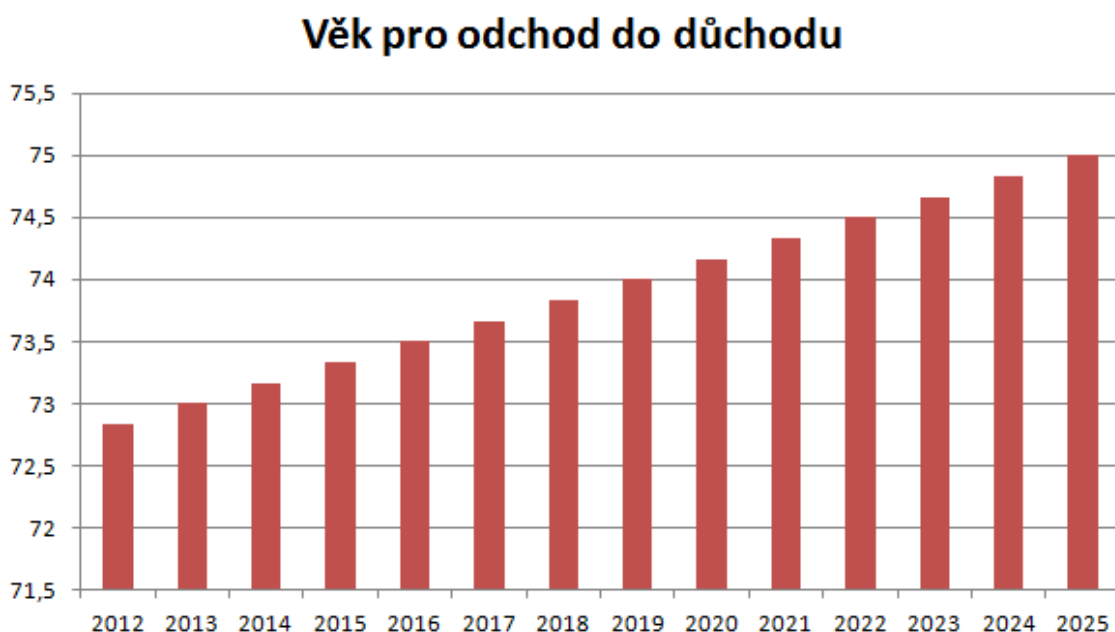
U osob narozených po roce 1977 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977. [13]

Příklad: Muž a žena narození v období po roce 1977

Muži i ženě narozené po roce 1977 například 8. 12. 2011 vznikne nárok na starobní důchod ve stejný den a to 8. 8.2084 a to pouze byla-li získaná doba pojištění alespoň 35 let. K tomuto datu se dostaneme, když od roku 2011 odečteme rok 1977, což činí 34 let, dvojnásobek je tedy 68 měsíců. Pokud přičteme tedy 68 měsíců k 67 letům, dostaneme 72 let a 8 měsíců.

Pro názornost je na obr. č. 1 uvedeno, v kolika letech budou mít osoby narozené od roku 2012 nárok na odchod do starobního důchodu dle stávajícího systému. Osoby narozené v roce 2012 budou moci dle stávajícího systému odejít do důchodu v 72 letech a 10 měsících a osoby narozené v roce 2025 budou moci odejít do důchodu až v 75 letech. Dříve muži odcházeli do důchodu již v 60 letech a v roce 2025 budou odcházet až o 15 let déle. Ženy, které vychovaly 5 dětí, dříve odcházeli do důchodu v 53 letech, nyní budou odcházet oproti dřívějšímu o 22 let déle do důchodu.

Obr. č. 1: Věk pro odchod do důchodu

Zdroj: Vlastní zpracování

2.3.3 Potřebná doba pojištění

1. Starobní důchod podle ustanovení § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění

Tato doba se postupně prodlužuje a to v závislosti na důchodovém věku pojištěnce nebo věku pojištěnce. Potřebné doby pojištění jsou uvedeny v tabulce č. 5. [13]

Tab. č. 5: Potřebná doba pojištění

Dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: ČSSZ

Pro zjištění, kolik činí potřebná doba pojištění, je rozhodující výhradně rok dosažení důchodového věku. Pojištěnci, který ke dni dosažení důchodového věku nezískal potřebnou dobu pojištění, nemůže být starobní důchod k tomuto dni přiznán. K přiznání důchodu může případně dojít až následně od pozdějšího data, ke kterému již potřebnou dobu pojištění získal. [13]

2. Starobní důchod podle ustanovení § 29 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění

V případě, že pojištěnci nevznikl nárok na starobní důchod podle výše uvedeného odstavce číslo 1, vznikne mu nárok na starobní důchod, pokud získal dobu pojištění nejméně:

- 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let
- 16 let a dosáhl v roce 2010 alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle §32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození

- 17 let a dosáhl v roce 2011 alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle §32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození
- 18 let a dosáhl v roce 2012 alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle §32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození
- 19 let a dosáhl v roce 2013 alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle §32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození
- 20 let a dosáhl po roce 2013 alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle §32 zákona o důchodovém pojištění pro muže stejného data narození [13]

3. Starobní důchod podle ustanovení § 29 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění

Nárok na starobní důchod vznikne pojištěnci, který dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal alespoň 30 let doby pojištění, pokud nesplnil podmínky podle bodu číslo 1. Do doby pojištění se však v tomto případě nezahrnují náhradní doby pojištění. [13]

4. Starobní důchod podle ustanovení § 29 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění

Pojištěnec, který dosáhl věku 65 let a nezískal potřebnou dobu pojištění pro nárok na starobní důchod podle bodu číslo 1, 2 a 3 má nárok na starobní důchod též jestliže se stal invalidním a získal potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod, nebo se stal invalidním následkem pracovního úrazu. [13]

2.3.4 Výše starobního důchodu

1. Výše starobního důchodu přiznaného podle ust. §29 odst. 1,2,3 zákona o důchodovém pojištění

Stanovení výše starobního důchodu pojištěnců, kteří si nezvyšují výši procentní výměry důchodu výkonem výdělečné činnosti po nároku na důchod, zůstává beze změny. Výše základní výměry v roce 2012 činí 2 270 Kč, výše procentní výměry 1,5% výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění, nejméně 770 Kč měsíčně. [13]

Příklad: Pokud člověk pobírá hrubou mzdu 10 000 Kč měsíčně, odpracuje 47 let, bude mít důchod o velikosti 9 320 Kč dle výpočtu níže.

Redukovaný vyměřovací základ

10 000 Kč

Procentní výměra za odpracované roky

$47 \times 1,5\% = 70,5 \%$

Procentní výměra důchodu

$10\,000 \times 70,5\% = 7\,050 \text{ Kč}$

Základní výměra důchodu

2 270 Kč

Důchod celkem

$7\,050 + 2\,270 = 9\,320 \text{ Kč}$

2.3.5 Souběh výplaty starobního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti

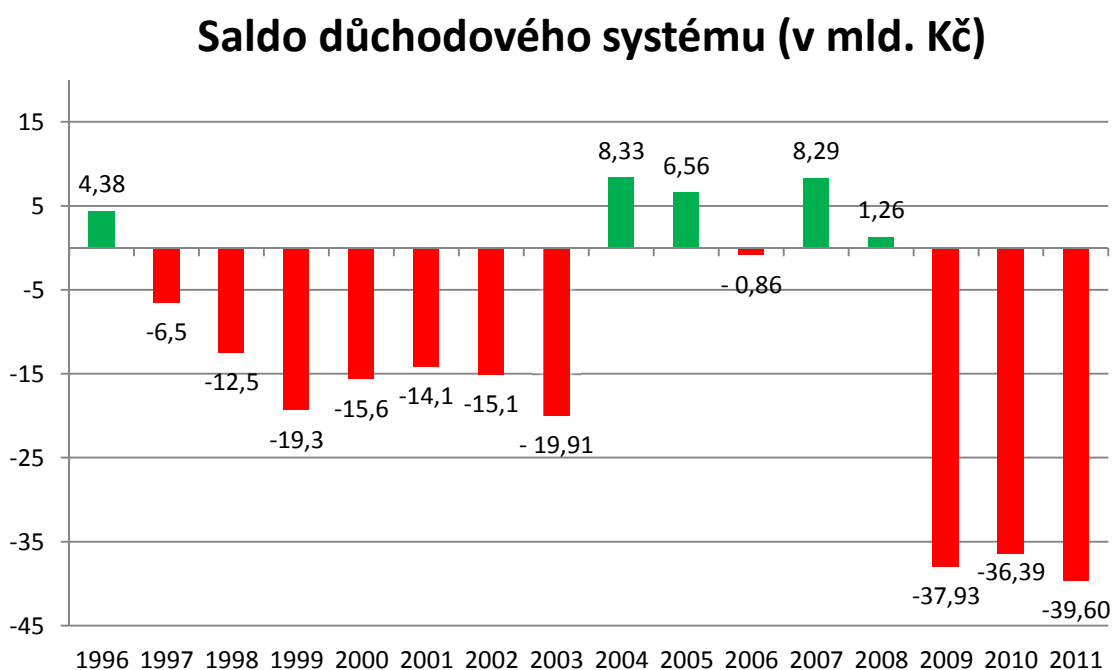
Nárok na výplatu starobního důchodu při výkonu výdělečné činnosti již není podmíněn sjednáním pracovněprávního vztahu na dobu určitou nepřesahující dobu jednoho roku. V době po 31. 12. 2009 tedy pojištěnec může po přiznání starobního důchodu pracovat a pobírat důchod v plné výši bez ohledu na to, jakou výdělečnou činnost vykonává a v jakém rozsahu ji vykonává. [13]

3 Stav penzijního systému České republiky

V roce 1995 bylo Zákonem č. 160/1995 Sb. o důchodovém pojištění stanoveno, že součástí státních finančních aktiv je Zvláštní účet důchodového pojištění. Kvůli tomuto ustanovení je od roku 1996 propočítáván rozdíl mezi příjmy a výdaji systému důchodového pojištění. [14]

Celkové saldo důchodového účtu od roku 1996 do roku 2011 můžeme vidět na následujícím obrázku č. 2. Od roku 1996 bylo saldo důchodového systému pouze 5 krát v přebytku.

Obr. č. 2: Saldo důchodového systému (v mld. Kč)

Zdroj: MFČR

3.1 Zvláštní účet důchodového pojištění

Na tento účet měly být převáděny od roku 1996 kladné zůstatky důchodového systému, tedy přebytky. Finanční prostředky, které byly v jednotlivých letech na důchodovém účtu, můžeme vidět na obrázku č. 3.

Obr. č. 3: Finanční prostředky na důchodovém účtu (v mld. Kč)

Zdroj: MFČR

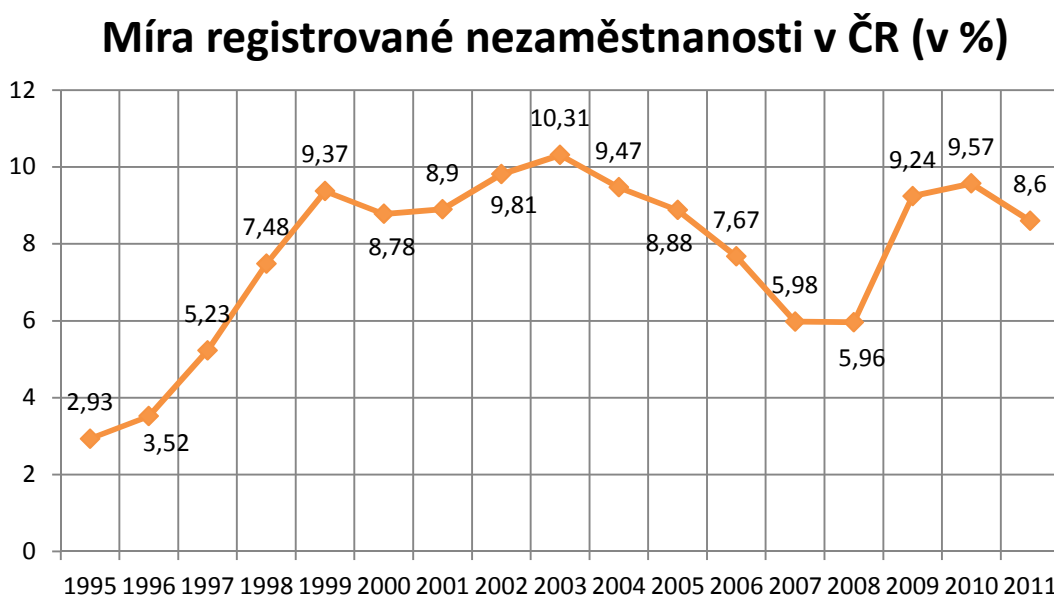
Podrobně rozebrané finanční situace důchodového systému v jednotlivých letech a situace, které zapříčinily stav prostředků důchodového účtu, jsou popsány níže v této kapitole.

3.1.1 Období 1996-2003

Od období 1996 do období 2003 byl pouze v roce 1996 vykázán přebytek pojistného důchodového pojištění nad výdaji ve výši 4 383 963 tis. Kč. Následně byl přebytek z roku 1996 použit na krytí části záporného salda hospodaření systému důchodového pojištění v roce 2001 a to v souladu se zákonem o státním rozpočtu č. 491/2000 Sb. [14]

Důvody záporných výsledků systému důchodového pojištění byly např. že, po roce 1995 došlo ke snížení sazby pojistného na důchodové pojištění z 27,2% na 26%. Dále od roku 1996 prudce vzrostla míra nezaměstnanosti viz. obrázek č. 4. V roce 2003 byla míra registrované nezaměstnanosti v České republice dokonce 10,31% což oproti roku 1995 vzrostla až o 7 procentních bodů.

Obr. č. 4: Míra registrované nezaměstnanosti v ČR (v%)

Zdroj: Český statistický úřad

3.1.2 Období 2003-2007

V roce 2003 byl výsledek hospodaření záporný. V letech 1997 až 2003 nedocházelo k žádným převodům prostředků na Zvláštní účet důchodového pojištění, pouze byla evidována výše záporného salda. [14]

V roce 2004 došlo opět k přebytku příjmů nad výdaji důchodového pojištění a to ve výši 8 326 480 tis. Kč. Důvodem takového přebytku bylo zvýšení sazby pojistného na důchodové zabezpečení z 26% na 28% vyměřovacího základu. K tomuto zvýšení došlo na úkor snížení pojistné sazby příspěvku na státní politiku zaměstnanosti z 3,6% na 1,6% vyměřovacího základu. Přebytek byl převeden na Zvláštní účet důchodového pojištění. [15]

V dalším roce a to v roce 2005 opět došlo k přebytku, který byl převeden na již zmiňovaný účet a to ve výši 6 559 867 tis. Kč. V tomto roce byly tedy na Zvláštním účtu důchodového pojištění finanční prostředky ve výši 14 886 347 tis. Kč. [16]

V roce 2006 byl výsledek hospodaření systému důchodového pojištění záporný. Schodek tohoto systému byl v roce 2006 ve výši 863 757 tis. Kč. Na Zvláštním důchodovém účtu byly v roce 2006 tedy uloženy prostředky ve výši 5 576 381 tis. Kč. Tyto prostředky se skládaly z přebytku roku 2004 ve výši 8 326 480 tis. Kč a za rok

2005 ve výši 6 559 867 tis. Kč po odečtení prostředků ve výši 9 309 966 tis. Kč, které byly použity na zvýšení výdajů státního rozpočtu na rok 2006 na dávky důchodového pojištění v souladu se zákonem č. 584/2006 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 2006. [16]

V roce 2007 došlo opět k přebytku systému a to ve výši 9 897 072 tis. Kč. Tento přebytek hospodaření byl převeden nikoliv na Zvláštní účet důchodového pojištění nýbrž do státních finančních aktiv na zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu.[17]

3.2 Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu

Jak jsme si mohli všimnout, v roce 2007 nebyl přebytek systému důchodového pojištění převeden na Zvláštní účet důchodového pojištění nýbrž na Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu.

K takovéto změně došlo v souladu s novelou zákona o rozpočtových pravidlech, díky které byl zřízen Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu, na který byl pak následně během roku 2008 převeden zůstatek Zvláštního účtu důchodového pojištění ve výši 5 576 381 tis. Kč, dále pak 1,5 mld. Kč z příjmů z dividend od energetických společností z roku 2007 a také přebytek z roku 2007 tedy 9 897 072 tis. Kč. Na zvláštním účtu rezervy pro důchodovou reformu byl tedy stav prostředků ve výši 16,9 miliard Kč. [18]

Finanční prostředky z tohoto účtu se měly podle rozhodnutí Poslanecké sněmovny používat na financování důchodové reformy s tím, že dočasně volné prostředky na tomto účtu se mohly používat na možné investování do státních dluhopisů a do dluhopisů České národní banky, jakož i do dluhopisů vydaných členskými státy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a dluhopisů vydaných centrálními bankami těchto států nebo Evropskou centrální bankou. Výnosy z tohoto investování pak měly být příjmem tohoto účtu. [19]

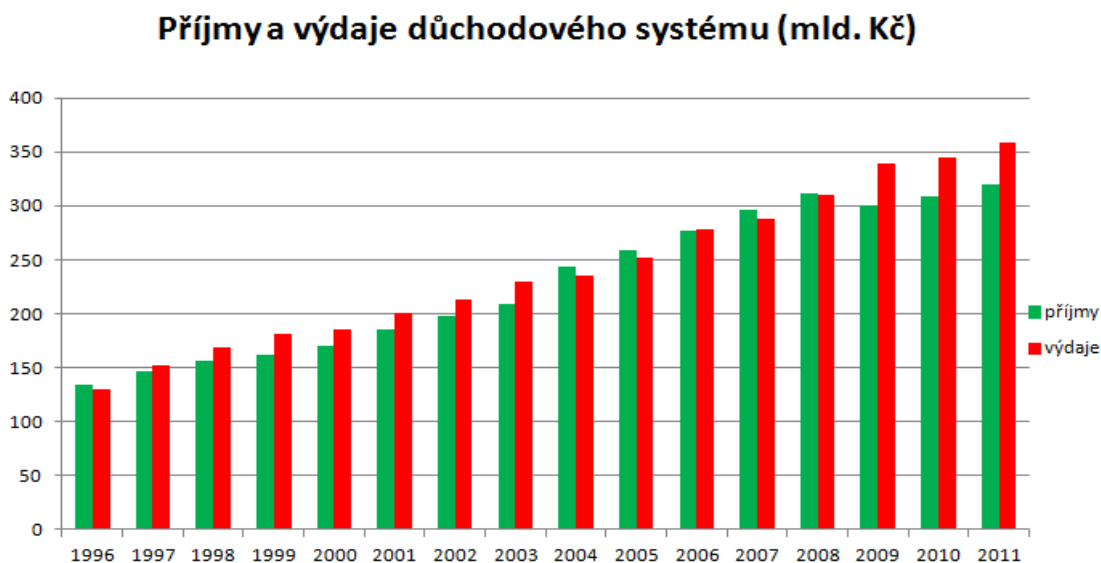
3.2.1 Období 2008-2011

V roce 2008 opět došlo k přebytku systému důchodového pojištění a tento přebytek ve výši 2 597 683 tis. Kč byl převeden na Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu a

to v souladu se zákonem č. 475/2008 Sb. o státním rozpočtu České republiky za rok 2009. [20]

V roce 2009 oproti předchozím rokům došlo ke schodku systému a to ve výši 37 934 682 tis. Kč. Na obrázku č. 5 můžeme vidět, že příjmy důchodového systému po vzestupné tendenci od roku 1995 do roku 2008 výrazně poklesly, oproti výdajům které stále stoupají. [21]

Obr. č. 5: Příjmy a výdaje důchodového systému (mld. Kč)

Zdroj: MFČR

Tento pokles byl kromě jiných vlivů způsoben celosvětovou hospodářskou krizí a to především díky růstu nezaměstnanosti, dále pak díky stanovení maximálního vyměřovacího základu pro placení pojistného na sociální pojištění. Maximální vyměřovací základ u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných byl stanoven jako 48 násobek průměrné mzdy (1 206 576 Kč na rok 2012). Pokud je vyměřovací základ zaměstnance či osoby samostatně výdělečně činné vyšší než je tato stanovená částka, tak z toho co je navíc nad maximální vyměřovací základ se již pojistné neodvádí. Od měsíce, kdy zaměstnanec dosáhne maximálního vyměřovacího základu, neplatí již v daném roce odvody na sociální pojištění. U osoby samostatně výdělečně činné se k maximálnímu vyměřovacímu základu přihlíží až v ročním zúčtování. V dalších letech zase můžeme z grafu vyčíst, že příjmy z pojištění mají rostoucí tendenci. Pokud by se tedy nezavedl maximální vyměřovací základ, nejspíše by příjmy dále rostly. Na výše uvedeném obrázku č. 4 jsme si již mohli všimnout, že do roku 2008 se míra přirozené nezaměstnanosti v České republice opět postupně snížila a to až na

5,96% z původních 10,31% naměřených v roce 2003, ovšem v roce 2009 opět vzrostla a to skokově až na 9,24% což je o 3 procentní body oproti předcházejícímu roku. Díky takto vysoké nezaměstnanosti tedy ubylo poplatníků, kteří odvádějí pojistné na sociální zabezpečení a snížily se tak výrazně příjmy ze sociálního pojištění.

V roce 2010 došlo ke schodku systému důchodového pojištění skoro ve stejné výši jako v předcházejícím roce a to ve výši 36 391 115 tis. Kč. [22]

V roce 2011 došlo opět k zápornému výsledku hospodaření důchodového systému a to dokonce o přibližně 3 mld. Kč. Celkem byl schodek tohoto systému ve výši 39,6 mld. Kč. V tomto roce tedy nebyly převedeny žádné finanční prostředky z důchodového systému na Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu.

3.3 Vlivy působící na důchodový systém

Tato kapitola je zaměřená na další vlivy, které ovlivňovaly důchodový systém a stále ho ovlivňují a ovlivňovat budou. Výše byla mezi vlivy, které působily na důchodový systém, zařazena nezaměstnanost, pokles či růst procentní sazby důchodového pojištění či například stanovení maximálního vyměřovacího základu. Dále však mezi působící vlivy patří i struktura obyvatelstva nebo i střední délka života. Oba tyto faktory jsou popsány níže v této kapitole.

3.3.1 Struktura obyvatelstva

V tabulce č. 6 vidíme věkové složení obyvatelstva České republiky v roce 2011 dle výsledků ze sčítání lidu.

Tab. č. 6: Věkové složení obyvatelstva ČR

Věk	Počet obyvatel
0-20 let	2 377 888
21-64 let	6 510 031
65 a více let	1 674 295
Celkem	10 562 214

Zdroj: Český statistický úřad

Celkem v roce 2011 u nás žilo 10 562 214 obyvatel, z čehož větší počet obyvatel tvoří ženy. Ženy se také dožívají vyššího věku, než muži. Nejvíce obyvatel se nachází ve věkové skupině od 21 do 64 let. Z údajů České správy sociálního zabezpečení zjistíme,

že v České republice je celkem 2 340 147 mužů a žen, které pobírají starobní důchod. Starobní důchodci tedy tvoří přibližně 15,9% obyvatel celé České republiky. Pokud bychom tedy chtěli hodnotit penzijní systém, je důležité zjistit, kolik vlastně obyvatel platí odvody na sociální pojištění. Celkem poplatníků sociálního pojištění je 5 039 978, z čehož 85,17% tvoří odvody ze strany zaměstnavatelů, 14,73% odvody od OSVČ a 0,10% odvody od občanů dobrovolně důchodově pojištěných viz tabulka č. 7.

Tab. č. 7: Počet plátců sociálního pojištění

Typ plátce	OSVČ	Celkem	Podíl
Počet komunikujících zaměstnavatelů		263 792	
Počet pojištěnců		4 292 672	85,17%
Počet OSVČ vykonávajících činnost	1 001 764		
z toho OSVČ povinné platit zálohy na důchodové pojištění	742 235	742 235	14,73%
OSVČ účastny na nemocenského pojištění	115 115		
Počet občanů dobrovolně důchodově pojištěných		5 071	0,10%
Počet poplatníků celkem		5 039 978	100,00%

Zdroj: ČSSZ

Pokud tedy srovnáme obě skupiny a to skupinu poplatníků sociálního pojištění a starobních důchodců zjistíme, že v roce 2011 připadá na jednoho důchodce 1,75 poplatníka a na jednoho starobního důchodce přibližně 2,15 poplatníka. Oproti rokům 2009 a 2010 se tento poměr o něco málo snížil. V roce 2009 připadalo na jednoho starobního důchodce 2,33 poplatníka a v roce 2010 2,22 poplatníka. Procentuálně můžeme vidět poměr k poplatníkům v roce 2011 v tabulce č. 8.

Tab. č. 8: Počet důchodců k 31. 12. 2011

POČET DŮCHODCŮ K 31. 12. 2011

Typ důchodu	Počet	Poměr k poplatníkům pojistného
Starobní vč. předčasných a souběhu s pozůstalostním	2 340 147	46,43%
Invalidní vč. souběhů s pozůstalostním	445 033	8,83%
Pozůstalostní (solo)	87 824	1,74%
CELKEM	2 873 004	57,00%

Zdroj: ČSSZ

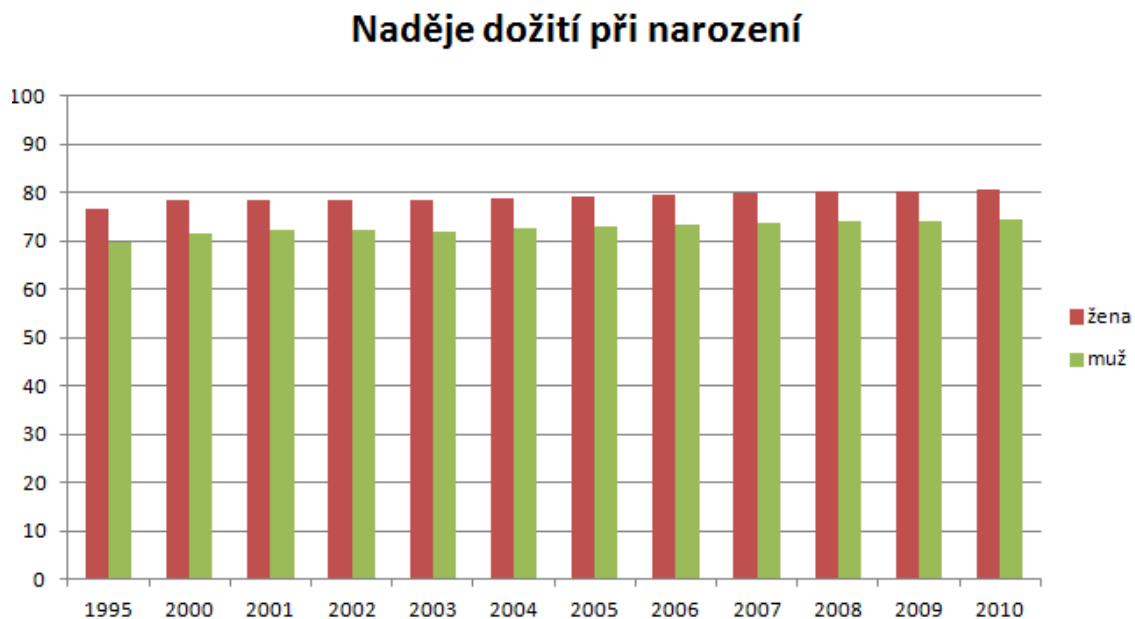
Poměr 2,45 poplatníka na starobního důchodce je velmi vysoké číslo a takováto situace může být do budoucna neudržitelná a je tedy velice nutné provést důchodovou reformu.

3.3.2 Naděje dožití

Naděje dožití vyjadřuje, kolik let ještě prožije osoba x-letá pokud po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání, který se zjišťuje úmrtností tabulkou zkonstruovanou pro kalendářní rok. Je to hypotetický údaj, který říká, kolika let se dožije osoba, pokud by úroveň a struktura úmrtnosti zůstala stejná jako v daném roce. Naděje dožití se uvádí zvlášť u mužů a žen kvůli odlišné úmrtnosti. Je-li tedy střední délka života pro muže v roce 2010 v České republice 74,4 let, mají muži narození v tomto roce naději dožít se věku 74,4 let, tedy žít až do roku 2084. Pokud ovšem lidé překonají nástrahy dětských onemocnění, či riziko úmrtí spojené se středním věkem mohou se dožít o něco vyššího věku.[23]

Na obrázku č. 6 můžeme vidět naději dožití od roku 1995 do roku 2010 a na následujícím obrázku č. 7 můžeme tuto naději vidět do budoucna a to až do roku 2065 dle střední varianty prognózy zpracované Českým statistickým úřadem.

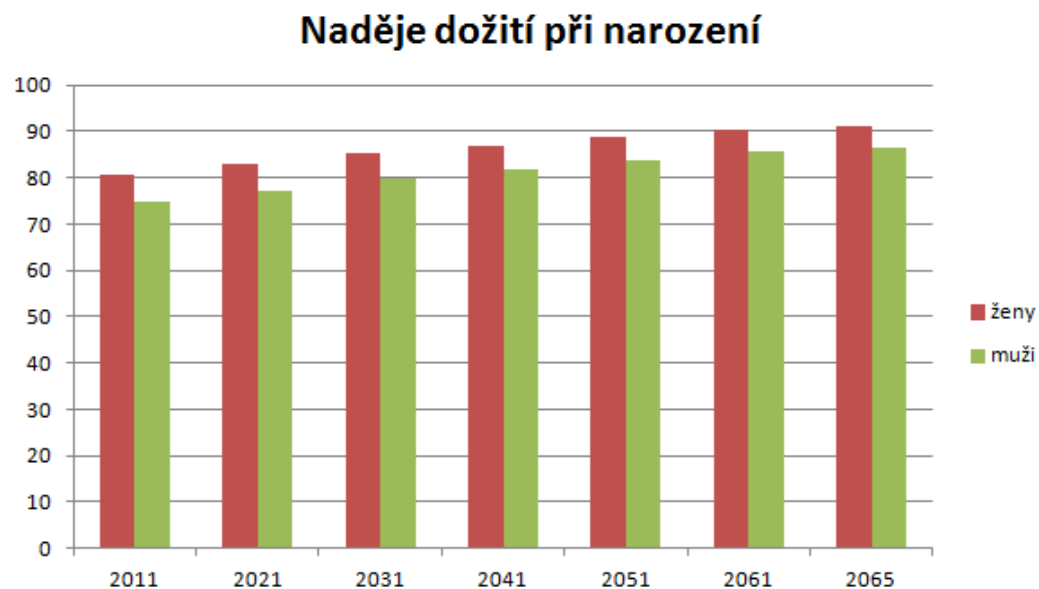
Obr. č. 6: Naděje dožití - ženy a muži narození v letech 1995 - 2010

Zdroj: Český statistický úřad

V roce 1995 měly narozené ženy naději dožít se věku 76,6 let, tedy žít až do roku 2071 a muži naději 69,7 let tedy žít do roku 2064. V roce 2010 byla naděje pro ženy 80,6 let což je o 4 roky více než v roce 1995 a pro muže se naděje zvýšila o 4,7 let tedy na 74,4 let. Dle projekce v roce 2065 budou mít ženy naději dožít se 91 let a muži 86,5 let.

Obr. č. 7: Naděje dožití - ženy a muži narození v letech 2011 - 2065

Zdroj: Český statistický úřad

Jak můžeme vidět na obou obrázcích, jsou viditelné rozdíly mezi nadějí dožití u muže a ženy. Naděje dožití je také dalším problémem pro český penzijní systém. Lidé se budou dožívat stále vyššího věku, což bude velká zátěž pro výdaje na starobní důchody, jelikož se bude muset vyplácet lidem starobní důchod déle. Dle projekce, která byla vypracována Českým statistickým úřadem v roce 2009, obyvatelstvo výrazně zestárne, jedna třetina osob bude starší 65 let, počet lidí ve věku nad 85 let se do roku 2066 zvýší na 7,5 násobek. V roce 2009 bylo osob starších 85 let přibližně 37 548 mužů a 99 155 žen, pokud by se měl tedy tento počet zvýšit, bylo by to 1 025 272 osob starších 85 let. Tedy o dalších 888 569 osob pobírajících starobní důchod navíc oproti roku 2009. Jelikož tedy bude přibývat starších osob a dojde to, až k hranici 150 starších osob na 100 dětí bude také samozřejmě méně plátců sociálního pojištění, tak se také samozřejmě bude se stávajícím systémem prohlubovat schodek důchodového systému, jelikož bude hodně osob pobírajících důchod, ale málo platících sociálního pojištění. [24]

4 Důchodová reforma

Jak jsme se mohli přesvědčit výše, na penzijní systém působí mnoho nepříznivých vlivů. Situace se časem stane neúnosnou a proto je potřeba vymyslet nějakou změnu, která by zlepšila tuto situaci, a proto vláda České republiky schválila níže popsanou důchodovou reformou. Je však tato důchodová reforma to pravé pro penzijní systém?

4.1 Popis změny

V prosinci roku 2011 byl schválen nový zákon o důchodovém spoření. Díky tomuto zákonu bude vytvořen II pilíř důchodového systému kapitálově financovaný, který bude neoddělitelně spojen s I. stávajícím pilířem. Nově vzniklý pilíř důchodového pojištění by měl být spuštěn k 1. lednu 2013. Zájemci o účast v tomto pilíři se budou moci do tohoto systému zapojit právě od roku 2013, avšak v první polovině roku 2012 by měl proběhnout proces přelicencování operátorů, a v další polovině roku by mohlo dojít k nabídce vstupu do II. pilíře. Nový systém tedy bude III. pilířový, kdy se z II: dřívějšího pilíře stane III. a to penzijní připojištění se státním příspěvkem.[25]

4.1.1 Placení pojistného do II. pilíře

Pokud se účastník zapojí do tohoto druhého pilíře, tedy podepíše smlouvu o důchodovém spoření, bude po zbytek své výdělečné činnosti až do přiznání starobního důchodu část jeho pojistného odváděna na jeho individuální účet u penzijní společnosti. To znamená, že z celkové sazby pojistného, která je stanovena 28%, již zmíněná část bude o velikosti 3 procentních bodů. Tato část však není jediná, která se bude odvádět na individuální účet. Navíc ještě se podpisem smlouvy zaváže, že po dobu výdělečné činnosti bude platit zvýšenou sazbu pojistného o 2 procentní body. Celkově tak odvod bude ve výši 30% vyměřovacího základu pro pojistné. Zaměstnavatel bude tedy odvádět stávajících 21,5% a zaměstnanec zvýšenou sazbu 8,5%. Z těchto 30% půjde 25% do prvního pilíře a 5% do II. pilíře. Zaměstnanec se o odvádění pojistného stále nebude muset starat, jelikož zmíněných 8,5% za něj nadále bude odvádět zaměstnavatel správci pojistného, který zajistí poukázání 5% příslušné penzijní společnosti. Také osoby samostatně výdělečně činné budou zvýšené pojistné odvádět na účet správce pojistného. Účastník bude přispívat do II. pilíře pouze tehdy, bude-li výdělečně činný a jeho výdělečná činnost založí účast v I. pilíři. Pokud bude účastník nezaměstnaný, pečovat o

dítě, pobývat v zahraničí a tedy nebude poplatníkem pojistného do I. pilíře nebude mít ani možnost platit pojistné do II. pilíře. [26]

4.1.2 Účastníci II. pilíře

Účastníkem II. pilíře se bude moci stát osoba starší 18 let s výjimkou osob, kterým již byl přiznán starobní důchod. Osobám mladším 35 let bude umožněn vstup kdykoliv do konce roku, v němž dosáhnou věku 35 let. Pokud bude zájemce starší 35 let, bude se muset pro vstup do II. pilíře rozhodnout již během prvního pololetí roku 2013. Toto platí pouze pro osoby, za něž bude pojistné odvádět zaměstnavatel nebo si je sami budou platit. Pokud jsou tedy osoby nezaměstnané, na rodičovské dovolené či se zdržují v zahraničí a od spuštění II. pilíře se stanou poplatníky pojistného do I. pilíře, započte se běh 6 měsíční lhůty, během které se bude moci stát účastníkem II. pilíře. Účast na spoření tedy vznikne dnem registrace první smlouvy o důchodovém spoření v Centrálním registru smluv. Tento registr bude vytvořen z důvodu přesného vedení všech údajů týkajících se účastníků na důchodovém spoření. Správcem tohoto registru bude Generální finanční ředitelství, které bude nejvyšším orgánem Finanční České správy České republiky. [26]

4.1.3 Penzijní společnost a fondy

Aby se tedy osoba mohla stát účastníkem II. pilíře bude muset podepsat smlouvu s penzijní společností. Mezi penzijní společnosti budou patřit především současné transformované penzijní fondy. Bude však možný i vstup nových subjektů, ty ale budou muset získat zvláštní licenci od České národní banky. Všechny tyto společnosti budou nabízet čtyři důchodové fondy. Tyto fondy se budou lišit investičními limity, strukturou spravovaného portfolia a s tím spojeným rizikem. Mezi čtyři nabízené fondy budou patřit fond státních dluhopisů, konzervativní fond, vyvážený a dynamický fond. [26]

1. Fond státních dluhopisů

Tento fond bude investovat finanční prostředky do dluhopisů České republiky, do dluhopisů zemí Evropské unie nebo do dluhopisů Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. [26]

2. Konzervativní fond

3. Vyvážený fond

4. Dynamický fond

Tyto 3 fondy budou investovat do širšího spektra instrumentů pouze dle tzv. investičních limitů stanovených zákonem. [26]

Vyhotovení smlouvy, kterou podepíše klient s penzijní společností, bude předána Centrálnímu registru smluv, který ověří, zda klient splňuje podmínky, pokud ano registr smlouvu zaregistruje. Registr bude o datu registrace informovat jak penzijní společnost, tak klienta, který bude muset neprodleně o svém zaměstnavateli, který za něj bude odvádět pojistné o tom, že se stal účastníkem II. pilíře. [26]

Ve smlouvě o důchodovém spoření si bude moci účastník zvolit strategii spoření, kdy se rozložení prostředků účastníka v jednotlivých důchodových fondech mění v závislosti na věku účastníka podle předem stanoveného plánu. Tuto strategii může účastník během spoření kdykoliv měnit. Pokud se účastník rozhodne převést své prostředky k jiné společnosti, bude to moci udělat pouze v případě, že smlouvu o důchodovém spoření vypoví u společnosti anebo uzavře se společností dohodu o skončení smlouvy a uzavře další smlouvu s jinou společností. [26]

4.1.4 Nároky z důchodového spoření

Pokud tedy vznikne účastníkovy nárok na starobní důchod z I. pilíře vznikne mu současně i nárok na převedení jeho prostředků jako úhrady jednorázového pojistného na pojištění důchodu. Účastník bude jím naspořené prostředky moci použít výhradně na nákup důchodu od pojišťovny. Osoba, která se účastnila II. pilíře si bude moci vybrat ze tří variant výplaty důchodového spoření, které bude provádět pojišťovna, se kterou uzavře smlouvu o pojištění a to:

1. doživotní starobní důchod

Výplata tohoto důchodu bude končit úmrtím účastníka. [26]

2. doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu 3 let ve stejné výši

U tohoto typu bude výplata důchodu pokračovat i po smrti účastník ve stejné výši osobě, kterou účastník určí ve smlouvě o pojištění důchodu. Důchod podle tohoto typu

bude s ohledem na následnou výplatu po úmrtí účastníka nižší než důchod podle čísla 1. výše. [26]

3. starobní důchod na dobu 20 let

Výplata tohoto důchodu končí uplynutím 20 let od započetí výplaty, a to i v situaci, kdy účastník i nadále pobírá starobní důchod ze základního důchodového pojištění. Pokud účastník zemře ještě před uplynutím 20 let tak se nevyčerpané prostředky stanou předmětem dědictví. [26]

Pokud účastník II. pilíře zemře již ve fázi spoření, stávají se naspořené prostředky předmětem dědictví. Pokud se jedná o dědice staršího 18 let, budou mu tyto prostředky převedeny na jeho individuální účet II. pilíře. Pokud ovšem není účastníkem, bude se pro účast moci rozhodnout až do vypořádání dědictví. Pokud se nestane, anebo nemůže stát účastníkem, budou tomuto dědici vyplaceny prostředky v hotovosti. [26]

4.2 Zhodnocení důchodové reformy

Zda je navrhovaná důchodová reforma opravdu to pravé, zjistíme, až bude alespoň jeden rok platná a dojde ke stanovení celkových příjmů a výdajů důchodového systému. Ovšem pokud se podíváme na navrhované změny, existuje několik míst, která nejsou zcela to pravé pro důchodový systém, ale například i pro některé skupiny obyvatel.

4.2.1 Chybějící prostředky v I. pilíři

Dle stávajícího systému se na důchodové pojištění odvádí 28% vyměřovacího základu. Zaměstnavatel odvádí 21,5% a zaměstnanec 6,5% do I. pilíře. V důsledku změny sice dojde k navýšení pojistné sazby na 30%, tedy zaměstnavatel bude odvádět stále 21,5% a zaměstnanec 8,5%, avšak ne všechny tyto prostředky půjdou do prvního pilíře, ale půjde dokonce méně než v současnosti, tedy méně než 28%. Do prvního pilíře půjde pouze 25% tedy o 3 procentní body méně. Od zaměstnance půjde stále 6,5% ale od zaměstnavatele půjde pouze 18,5%, jelikož z původních 21,5% půjdou 3% do II. pilíře. Tyto chybějící prostředky sice budou vykompenzovány nižšími výdaji na důchody financovanými z I. pilíře, avšak do té doby budou chybět finanční prostředky v důchodovém systému. Následující výpočet referuje o tom, o jak velké finanční prostředky by I. pilíř přišel, kdybychom počítali, že všichni zaměstnaní se budou účastnit II. pilíře.

V následujícím příkladu je počítáno s 4 666 233 zaměstnanci u každého s hrubou mzdou 24 989 Kč.

1. Stávající stav

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnanec

$$24\,989 \times 6,5\% = 1\,625 \text{ Kč}$$

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnavatel

$$24\,989 \times 21,5\% = 5\,373 \text{ Kč}$$

Odvod pojistného celkem za jednoho zaměstnance

$$1\,625 + 5\,373 = 6\,998 \text{ Kč}$$

Odvod pojistného za všechny zaměstnance za měsíc

$$4\,666\,233 \times 6\,998 = 32\,654\,298\,534 \text{ Kč}$$

Odvod pojistného za všechny zaměstnance za rok

$$32\,654\,298\,534 \times 12 = 391\,851\,582\,408 \text{ Kč}$$

2. Stav po důchodové reformě

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnanec do I. pilíře

$$24\,989 \times 6,5\% = 1\,625 \text{ Kč}$$

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnavatel do I. pilíře

$$24\,989 \times 18,5\% = 4\,623 \text{ Kč}$$

Odvod pojistného celkem za jednoho zaměstnance do I. pilíře

$$1\,625 + 4\,623 = 6\,248 \text{ Kč}$$

Odvod pojistného za všechny zaměstnance do I. pilíře za měsíc

$$4\,666\,223 \times 6\,248 = 29\,154\,623\,784 \text{ Kč}$$

Odvod pojistného za všechny zaměstnance do I. pilíře za rok

$$29\,154\,623\,784 \times 12 = 349\,855\,485\,408 \text{ Kč}$$

Pokud by se neměnili počty zaměstnanců a každý by pobíral průměrnou hrubou mzdu stejnou, jako v roce 2011 přicházel by důchodový systém v rámci I. pilíře o 41 996 097 000 Kč každý rok. Tento příklad je pouze obecný pro ukázání, že v I. pilíři opravdu budou chybět finanční prostředky. Samozřejmě že všichni zaměstnanci nebudou pobírat průměrnou hrubou mzdu a nezůstane nezměněný počet zaměstnaných osob, ale každý rok bude opravdu důchodový systém přicházet o finanční prostředky na straně příjmů. Tento výpadek příjmů do druhého pilíře chce vláda pokrýt ze zdrojů plynoucích ze zvýšení sazby DPH. Negativní dopad změny této sazby chce zase kompenzovat zvýšením důchodů či zvýšením životního minima nebo zvýšením slevy na dítě, což vede zase k záporným výsledkům v jiných oblastech. Takže jeden problém se zalepí a druhý se díky této záplatě vyskytne. [27]

4.2.2 II. pilíř výhodný pouze pro osoby s vyšším příjmem

Tato část je zaměřena na zjištění, pro koho je tato důchodová reforma výhodná. Pro tuto analýzu byla použita nová kalkulačka pro důchodovou reformu, která se dá nalézt na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí. Tato důchodová kalkulačka vypočte dvě varianty a to zaprvé variantu při tom když se člověk nezapojí do II. pilíře a za druhé když se II. pilíře zúčastní. Do kalkulačky k důchodové reformě se zadávají následující údaje a to: rok narození, pohlaví, hrubá mzda, výnos, který záleží na jednotlivém způsobu investování (nejnižší výnos je u Fondu státních dluhopisů a nejvyšší u dynamického fondu). Pro srovnání byla ještě vybrána další kalkulačku pro důchodovou reformu a to kalkulačku společenskoekonomického týdeníku PROFIT, kterou lze nalézt na jejich webových stránkách. Tato kalkulačka počítá s více údaji než kalkulačka MPSV a to s hrubou mzdou, dobou spoření, s ročním očekávaným tempem mzdy, ročním očekávaným zhodnocením investice, roční očekávanou mírou inflace, dobou výplaty renty a ročním zhodnocením důchodových úspor.

Byly porovnávány důchody ve třech variantách v různých mzdových skupinách a bylo počítáno s bezdětnou ženou, narozenou v roce 1990. V důchodové kalkulačce MPSV byly použity pouze údaje: rok narození 1990, pohlaví bezdětná žena, různé kategorie hrubých mezd a výnosem 5%. V druhé kalkulačce se již pohlaví neuvádí a byly vybrány tedy opět různé kategorie hrubých mezd, doba spoření 47 let jelikož by této ženě bylo již 22 let a nárok pro odchod do důchodu by získala v 69 letech, průměrné tempo růstu

mzdy jsem zvolila 3%, stejně tak očekávanou inflaci, zhodnocení investice 5% a zhodnocení důchodových úspor 2% a nakonec dobu výplaty renty 20 let.

Tab. č. 9: Srovnání výše důchodů dle MPSV a PROFIT

Hrubá mzda	Nezapojí se do II. pilíře MPSV	Po reformě MPSV	Po reformě dle PROFIT
10 000 Kč	9 544	10 148	10 621
20 000 Kč	11 850	13 941	14 888
30 000 Kč	13 761	17 409	16 464
40 000 Kč	15 672	20 878	26 713
60 000 Kč	19 494	27 813	30 654
80 000 Kč	23 316	34 749	44 845
97 508 Kč	26 662	40 820	59 036

Zdroj: MPSV, PROFIT

Jak je vidět z výše uvedené tabulky varianty obou kalkulaček se od nejnižších příjmů neliší, ale časem se začínají různit. Dle obou variant není vstup do druhého pilíře výhodný pro osoby s nižšími příjmy a to pro osoby s příjmy do 10 000 Kč, protože díky investování si navíc vydělají maximálně o tisíc korun více. Obě kalkulačky se svými údaji velmi liší a to od nižších příjmů o přibližně 700 Kč až u příjmů nad 90 000 Kč o téměř 19 000 Kč. Kalkulačka PROFIT počítá s mnohem více údaji, které budou ovlivňovat výši finančních prostředků na individuálních účtech a proto je přesnější. Teprve pro osoby, které si vydělají více než 40 000 Kč, bude dle varianty PROFIT výhodný vstup do druhého pilíře. Díky investování si vydělají dle kalkulačky PROFIT každý měsíc skoro 10 000 Kč. Jaký budou mít osoby důchod, pokud vstoupí do II. pilířem, jsem mohla spočítat pouze pro příjmy do 97 508 Kč, jelikož kalkulačka MPSV větší hodnoty nepřipouští. Jak je však vidět lidé, kteří mají příjmy větší než 97 000 by po vstupu do II. pilíře měli mít větší důchod a to o více než polovinu než kdyby se nová důchodová reforma neuskutečnila.

4.2.3 Investování fondů

K naspořeným finančním prostředkům ve II. pilíři se účastníci tohoto pilíře dostanou, až v době kdy budou mít nárok na starobní důchod, kdežto u stávajícího penzijního připojištění můžeme s naspořenými penězi disponovat dříve a to na základě uzavřené smlouvy, není tedy podmínkou dosažení nároku na starobní důchod.

Stávající společnosti, které nabízejí penzijní připojištění, ručí za to, že jejich případný prodělek při investování finančních prostředků nebude mít vliv na úspory klienta. Nové fondy toto již nezaručují, naopak umožňují i odvážnější investování do rizikových instrumentů, které může přinést vyšší zhodnocení. Pokud ovšem budou nově vzniklé fondy investovat do nějakých instrumentů, může se stát, že při neúspěchu účastník II. pilíře o své naspořené prostředky může přijít. Pokud bychom se tedy podívali na první fond a to fond státních dluhopisů, který může investovat jak do dluhopisů České republiky tak například do dluhopisů zemí, které jsou členy Evropské Unie, tento fond vypadá relativně stabilně. Pokud se ovšem podíváme na dnešní ekonomickou situaci, co kdyby tento fond investoval do dluhopisů nějaké země a pak by nastala situace, jako je momentálně v Řecku. Evropská Unie se sice snaží pomoci této zemi finančními půjčkami, ale co když tato země se nezvládne vzpamatovat a skončí to až bankrotem? Co když tento fond bude investovat do podobné země? Většina účastníků, kteří investují peníze do tohoto fondu, o ně také vzápětí může přijít. Některé fondy jsou tedy velice rizikové, a pokud si tedy člověk nevybere správný fond, může přijít o všechno. A jaký fond si tedy vybrat? Navíc nikdo nemá jistotu, že penzijní společnosti nezpronevěří jim svěřené peníze.

4.2.4 Finanční skupiny

V žádné zprávě o důchodové reformě není uvedena informace o tom, kdo bude platit finančním společnostem provize za zprostředkování smlouvy účastníkům II. pilíře. Všude je slyšet jak se již od počátku oznámení této důchodové reformy vytvářejí skupiny lidí, které budou zprostředkovávat lidem smlouvy pro investování do jednotlivých fondů. Jejich provize za zprostředkování nebudou nijak malé dokonce až 5 tisíc Kč za jednu smlouvu. Kdo ovšem tyto náklady bude hradit? Budou to snad samotní zájemci o účast platit při podpisu smlouvy, nebo v průběhu spoření budou odvádět nějakou část finančních prostředků penzijní společnosti nebo v průběhu výplaty naspořených prostředků? Nebo toto bude financovat stát a bude tak vynakládat další

výdaje? Někdo toto musí financovat, pokud stát tak se mu zvýší výdaje státního rozpočtu, pokud účastníci zvýší se jim výdaje díky této účasti a navíc nemají jistotu, že tyto výdaje povedou k finanční jistotě do budoucnosti vzhledem k rizikům nových fondů.

4.3 Alternativy změny v důchodovém systému

Z výše uvedených informací je jasné, že potřeba důchodové reformy je opravdu nutná. V této části jsou tedy uvedeny další možnosti, kromě výše navrhované reformy, které by bylo možné uskutečnit pro to, aby se zvýšili příjmy důchodového systému a snížily výdaje.

4.3.1 Zvýšení důchodového věku

Již ve druhé kapitole byly uvedeny v rámci důchodového pojištění důchodové věky u mužů a žen. V rámci změn v důchodovém systému se důchodové věky neustále prodlužují. Nejdříve tedy osoby, které se narodili po roce 1977, mohou jít do starobního důchodu v 67 letech. Pokud bychom prodloužili tuto dobu až na 75 let určitě by se ušetřilo mnoho výdajů na jejich důchody. Pokud se podíváme na počty starobních důchodců podle věku viz. tabulka č. 10, zjistíme, že nyní je do 75 let věku 567 962 mužů a 751 669, kteří mají nárok na starobní důchod.

Tab. č. 10: Počty důchodců podle věku

Věk	Počet důchodců-muži	Počet důchodců-ženy
50-54	1 190	4
55-59	6 930	99 065
60-64	188 508	299 320
65-69	227 531	222 529
70-74	143 803	130 751
75-79	99 437	82 987
80-84	56 958	44 039
85-89	21 156	16 380
90+	3 778	3 168
Celkem	749 291	898 243

Zdroj: ČSSZ

Pokud by se tedy prodloužil důchodový věk až na 75 let a každý z důchodců by pobíral důchod ve výši 10 000 Kč, ušetřilo by se na výdajích na jejich starobní důchody přibližně 13 196 310 000 a pokud by tedy tito důchodci pracovali jako zaměstnanci s minimální mzdou, odváděli pojistné na sociální zabezpečení, šli by na důchodový účet příjmy za rok 44,3 miliard korun navíc viz. výpočet níže. Dále by pak do státního rozpočtu plynuly příjmy z daní z příjmů fyzických osob.

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnanec

$$10\,000 \times 6,5\% = 650 \text{ Kč}$$

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnavatel

$$10\,000 \times 21,5\% = 2\,150 \text{ Kč}$$

Celkem důchodové pojištění za měsíc

$$2\,150 + 650 = 2\,800 \text{ Kč}$$

Celkem důchodové pojištění za rok

$$2\,800 \times 12 = 33\,600 \text{ Kč}$$

Celkem za všechny, kteří by neměli nárok na starobní důchod

$$(567\,962 + 751\,669) \times 33\,600 = 44\,339\,601\,600 \text{ Kč}$$

Výše uvedené výpočty jsou pouze pro názornost, aby bylo vidět, že se dá v důchodovém systému něco dělat, aby saldo důchodového účtu nebylo záporné.

4.3.2 Zdanění příjmů pracujícím důchodcům v plné výši

V roce 2010 bylo evidováno celkem 150 300 pracujících důchodců. Dle Zákona o daních z příjmů byly do roku 2011 od daně osvobozeny důchody do výše 36 násobku minimální mzdy (288 000 Kč). Od roku 2011 je tomu však jinak. Pokud součet příjmů z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti a dále pak z příjmů z pronájmu u poplatníka přesáhnou 840 000 Kč ve zdaňovacím období, pak se všechny jeho příjmy jak z výdělečné činnosti, tak z důchodů daní sazbou 15%.

V tomto případě by se tedy mohlo zavést úplné zdanění důchodů a příjmů z výdělečné činnosti, což znamená tedy, že každý pracující důchodce by musel zdanit veškeré

příjmy bez ohledu na výši příjmů ze zaměstnání, z příjmů z podnikání a pronájmu. Takto vybrané daně by se mohli stát z jedné poloviny příjmy důchodového systému, což by přispívalo ke zlepšení stavu důchodového systému.

Pro příklad pokud bychom počítali se 150 300 pracujícími důchodci, každý by pobíral z výdělečné činnosti průměrnou hrubou mzdu tedy 24 989 Kč, starobní důchod ve výši minimální mzdy tedy 8 000 Kč a měl by nárok pouze na slevu na poplatníka a během roku by neplatil žádné zálohy na daň, vypadal by výpočet následovně:

Úhrn příjmů od všech zaměstnavatelů za rok

$$24\,989 \times 12 = 299\,868 \text{ Kč}$$

Úhrn povinného pojistného

$$299\,868 \times 34\%^2 = 101\,955 \text{ Kč}$$

Dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti

$$299\,868 + 101\,955 = 401\,823 \text{ Kč}$$

Starobní důchod za rok

$$8\,000 \times 12 = 96\,000 \text{ Kč}$$

Základ daně

$$401\,823 + 96\,000 = 497\,823 \text{ Kč}$$

Základ daně zaokrouhlený na stovky dolů

$$497\,800 \text{ Kč}$$

Daň ve výši 15%

$$497\,800 \times 15\% = 74\,670 \text{ Kč}$$

Daň po uplatnění slevy na poplatníka (2012)

$$74\,670 - 24\,840 = 49\,830 \text{ Kč}$$

Daňová povinnost

$$49\,830 \text{ Kč}$$

² Sazba 34% se skládá ze sazby 25% na sociální pojištění a sazby 9% na zdravotní pojištění.

Daňová povinnost všech pracujících důchodců

$$49\,830 \times 150\,300 = 7\,489\,449\,000 \text{ Kč}$$

Z předchozího výpočtu tedy můžeme vidět, že pokud by všichni pracující důchodci odvedli státu daně ve výši 49 830 Kč, šli by do státního rozpočtu příjmy o velikosti přibližně 7,49 miliard Kč navíc. Polovina z takto vybraných daní by se tedy stala součástí důchodového systému a příjmy by byly každý rok 3,75 miliardy vyšší. Tato situace je však pouze obecná, jelikož všichni důchodci nebudou určitě pobírat hrubou mzdu ve výši 24 989 a starobní důchody budou mít také všichni jiné, ale pro názornost nám tyto údaje stačí. Navíc ještě každý důchodce odvádí každý měsíc zálohy na sociální a zdravotní pojištění. Pokud bychom se tedy podívali na důchodové pojištění za každého zaměstnance, kdy je povinen zaměstnavatel odvádět 6,5% a ještě navíc 21,5% tedy celkově 25% zjistili bychom z níže uvedeného výpočtu, že všichni pracující důchodci odvádí na důchodové pojištění za rok přibližně 12,6 miliardy korun.

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnanec

$$24\,989 \times 6,5\% = 1\,625 \text{ Kč}$$

Pojistné na důchodové pojištění zaměstnavatel

$$24\,989 \times 21,5\% = 5\,373 \text{ Kč}$$

Celkem důchodové pojištění za měsíc

$$1\,625 + 5\,373 = 6\,998 \text{ Kč}$$

Celkem důchodové pojištění za rok

$$6\,998 \times 12 = 83\,976 \text{ Kč}$$

Důchodové pojištění celkem všichni pracující důchodci

$$83\,976 \times 150\,300 = 12\,621\,592\,800 \text{ Kč}$$

V předcházejících případech bylo popsáno, jaké změny by mohly být provedeny, aby se změnil stav důchodového systému. Existují však ještě mnohé další možnosti například snížení nezaměstnanosti, zrušení maximálního vyměřovacího základu a mnoho dalších možností, které by přispěly ke zlepšení stavu důchodového systému.

Závěr

Důchodová reforma penzijního systému České republiky je nejžhavějším tématem současné doby na poli politické scény, ale i u většiny domácností.

Jak jsem již v práci uvedla, nutnost nějaké reformy stávajícího penzijního systému je opravdu naléhavá, jelikož současný systém se dostal do hlubokého deficitu.

S tím související demografický vývoj je nepříznivý, například ženy, které se narodí v roce 2065, budou mít naději dožít se 90,1 let. A proto bude určitě nutné zvyšovat věkovou hranici pro odchod do důchodu z důvodu stále se zvyšující naděje dožití.

Česká vláda přišla s návrhem důchodové reformy, který byl v roce 2011 schválen a zavedl tzv. II. pilíř, ve kterém si občané budou moci spořit, finanční prostředky, které jim budou odváděny ze mzdy a v okamžiku, kdy se dostanou do věku a možnosti získání nároku na starobní důchod jim budou následně prostředky vypláceny.

Díky této změně bude I. pilíř ze začátku přicházet o finanční prostředky díky jejich přenesení do II. pilíře. Tento výpadek chce vláda zalepit zvýšením daně z přidané hodnoty, tento návrh je sice dobrý díky přílivu finančních prostředků avšak takovéto zvýšení bude mít zase dopady v jiné oblasti.

Investování prostředků z II. pilíře je navíc vysoce rizikové. Většina lidí nemá jistotu, že jimi naspořené prostředky ve II. pilíři opravdu dostane, jelikož fondy mohou investovat do oblastí, u kterých není jistota návratnosti investovaných finančních zdrojů.

Účast II. pilíře není výhodný pro osoby s nižšími příjmy, jelikož budou dostávat nižší čistý příjem avšak z investování do II. pilíře pak při pobírání důchodu budou mít inkasovat málo.

Schválená důchodová reforma je sice výhodná pro osoby s vyššími příjmy, avšak ne pro všechny a budou se tedy muset stále vymýšlet další reformní opatření.

Seznam tabulek a obrázků

Tab. č. 1: Sazby pojistného na sociální pojištění 1996 - 2003.....	14
Tab. č. 2: Sazby pojistného na sociální pojištění 2004-2008.....	14
Tab. č. 3: Sazby pojistného na sociální pojištění 2009-2012.....	15
Tab. č. 4: Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977	22
Tab. č. 5: Potřebná doba pojištění.....	24
Tab. č. 6: Věkové složení obyvatelstva ČR	32
Tab. č. 7: Počet plátců sociálního pojištění	33
Tab. č. 8: Počet důchodců k 31. 12. 2011	34
Tab. č. 9: Srovnání výše důchodů dle MPSV a PROFIT	43
Tab. č. 10: Počty důchodců podle věku	45
Obr. č. 1: Věk pro odchod do důchodu.....	23
Obr. č. 2: Saldo důchodového systému (v mld. Kč).....	27
Obr. č. 3: Finanční prostředky na důchodovém účtu (v mld. Kč)	28
Obr. č. 4: Míra registrované nezaměstnanosti v ČR (v%).....	29
Obr. č. 5: Příjmy a výdaje důchodového systému (mld. Kč).....	31
Obr. č. 6: Naděje dožití - ženy a muži narození v letech 1995 - 2010.....	35
Obr. č. 7: Naděje dožití - ženy a muži narození v letech 2011 - 2065.....	35

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EET	Exempt exempt taxion – systém, kde jsou příspěvky osvobozeny od daně, ale vyplácené dávky jsou zdaněny
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PAYG	Pay as you go - systém založený na mezigenerační solidaritě
TEE	Taxion exempt exempt - systém, kde jsou příspěvky zdaněny, ale vyplácené dávky již zdaněny nejsou

Seznam použité literatury

- [1] BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu České republiky*. [online] 2010 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/vp2500.pdf
- [2] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodové pojištění*. [online] [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>
- [3] GREGOROVÁ, Zdeňka, Milan GALVAS. *Sociální zabezpečení*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 280 s., ISBN 80-723-9176-3
- [4] Česká správa sociálního zabezpečení. *80. let sociálního pojištění*. [online] 2004 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5572A3BE-22CD-46D3-A31F-2BA0076C1C63/0/publikace_80letSP.pdf
- [5] Zákon č. 589/1992 Sb., O pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
- [6] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění*. [online] [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/617>
- [7] KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4., přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2007, 503 s., ISBN 978-807-3572-761
- [8] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Hlavní změny v důchodovém pojištění*. [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/621>
- [9] KUČEROVÁ, D. *Začala platit další část malé důchodové reformy*. [online] 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/mala-duchodova-reforma-odstartovala-kolotoc-zmen/>

- [10] HRUŠOVÁ, M. *Malá důchodová reforma začala platit. Co všechno se mění.* [online] 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/mala-duchodova-reforma-zacala-platit-co-vsechno-se-meni/>
- [11] Česká správa sociálního zabezpečení. *Malá důchodová reforma v otázkách a odpovědích.* [online] 2011 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/4AB9ABD7-D64A-457B-83B1-5DAD1D304BDD/0/CSSZ_letak_MDR_2011.pdf
- [12] Zákon č. 155/1995 Sb., O důchodovém pojištění.
- [13] Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody.* [online] 2011 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>
- [14] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2003.* [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/2003q4_partc_pdf.pdf
- [15] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2004.* [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2004_C_pdf.pdf
- [16] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2005.* [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2005_C_pdf.pdf
- [17] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2006.* [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2006_C_pdf.pdf
- [18] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2007.* [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2007_C_pdf.pdf
- [19] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Vytvoření zvláštního účtu rezervy pro důchodovou reformu.* [online] 2007 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: www.mpsv.cz/files/clanky/4686/11102007b.pdf

- [20] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2008*. [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2008_C_pdf.pdf
- [21] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2009*. [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2009_C_pdf.pdf
- [22] Ministerstvo financí České republiky. *Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu 2010*. [online] [cit. 2012-03-26]. Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2010_C_pdf.pdf
- [23] Český statistický úřad. *Naděje dožití a průměrný věk – Metodika*. [online] 2004 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/nadeje_dozeni_a_prumerny_vek
- [24] Český statistický úřad. *Projekce obyvatelstva České republiky*. [online] 2009 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60039E9C8/\\$File/402009u.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60039E9C8/$File/402009u.pdf)
- [25] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Stav realizace*. [online] 2012 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11973>
- [26] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Popis důchodové reformy*. [online] 2012 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/11971/Popis.pdf>
- [27] Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Dopady důchodové reformy*. [online] 2012 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11972>

Abstrakt

TŮMOVÁ, B. *Penzijní systém v ČR a jeho reforma*. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 54 s., 2012

Klíčová slova: penzijní systém, saldo penzijního systému, důchodová reforma

Předložená práce je zaměřena na stav penzijního systému České republiky a nutnost jeho reformy. V práci jsou popsány, jak vypadají penzijní systémy obecně, jak vypadá penzijní systém v České republice. Dříve byl penzijní systém v přebytku, pak se dostal do schodku, následně opět do přebytku a nakonec skončil v hlubokém propadu. Tento propad byl způsoben jednak světovou krizí, jednak legislativními změnami jako například zavedení maximálního vyměřovacího základu. Na penzijní systém působí i fakt, že se lidé budou dožívat stále většího věku. Důchodová reforma navržená vládou počítá s tím, že si lidé budou spořit, a v budoucnu tak důchodovému systému ubude část výdajů. Jaký ovšem bude mít tato změna dopad, se nedá zcela přesně předpovědět a výsledek se tedy dozvíme až v budoucnosti.

Abstract:

TUMOVA, B. *Pension system in the Czech Republic and its reform*. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 54 pages, 2012

Keywords: pension system, balance of pension system, pension reform

The project is aimed at state of pension system of Czech republic and the need for its reform. The thesis describes how pension systems generally look what it looks like the pension system in the Czech Republic. Previously, the pension system is in surplus, then fell into deficit, then back into surplus and ended up in a deep slump. This decline was due both to the global crisis and legislative changes such as introduction of a maximum assessment base. The pension system has also the fact that people will begin turning increasing age. Pension reform proposed by the Government anticipates that people will save money in the future as part of the pension scheme will be fewer expenses. But what will this change impact can not exactly predict the outcome and thus we learn in the future.